

Historia Szkoły – bogata, ciekawa, mało znana...

Odcinek 4.

Czy wiesz, że budowniczym gmachu szkoły i pierwszym jej dyrektorem był gigant pracy: pedagog i naukowiec, wybitny geograf i kartograf, matematyk i przyrodnik, autor książek popularnonaukowych i podręczników...

... Bronisław Gustawicz (1852 – 1916)?

To człowiek niezwykły i równocześnie skromny, posiadający wszechstronną wiedzę.

Dorobek jego życia jest imponujący!

Był wybitnym geografem i kartografem, matematykiem, przyrodnikiem, etnologiem, autorem licznych podręczników szkolnych i książek popularnonaukowych dla młodzieży, publicystą i tłumaczem z języka niemieckiego. Był patriotą i społecznikiem. Oprócz zajęć i osiągnięć czysto naukowych bardzo dużo czasu poświęcał na liczne hobby, takie jak wędrówki górskie. Już od lat szkolnych często wyjeżdżał w góry, które przeszedł pieszo wzdłuż i wszerz, dokonując w wieku piętnastu lat pierwszych wejść na niezdobyte dotąd (1867r.) szczyty tatrzańskie: Świnicę, Granaty i Przełęcz Szparę. Jako miłośnik gór i przyrody był czynnym działaczem zarządu Towarzystwa Tatrzańskiego. Był też świetnym znawcą Pienin i autorem podstawowych publikacji o tym paśmie. Podczas studiów we Lwowie był stypendystą Rady Szkolnej Krajowej, dzięki czemu zwiedził Europę Zachodnią, Rosję i Egipt.

Jest autorem bardzo wielu prac, artykułów, monografii, recenzji, map i atlasów, tłumaczeń i sprawozdań wydawanych we Lwowie, Krakowie, Warszawie, Wiedniu i w innych wydawnictwach zagranicznych także w języku niemieckim i francuskim (n.p.: *Wycieczka w Czorsztyńskie* Warszawa 1881, *Zapiski florastyczne z powiatu bobreckiego*, Kraków 1880, *Wśród dolin i gór: przechadzki przyrodnicze ozdobione i objaśnione w tekście 13 tablicami barwnymi i 152 rycinami* (współautor E. Wyrobek), Warszawa 1914, *Z głębi wód – dwadzieścia obrazów z życia zwierząt niższych* (współautor Emil Wyrobek), Warszawa 1914, *Życie zwierząt. T. 3, Ptaki, cz. 2* (współautor Emil Wyrobek), Wiedeń 1912, *Życie zwierząt. T. 4, Ptaki, cz. 3; Gady/płazy; Ryby, cz. 1* (współautor Emil Wyrobek), Berlin-Wiedeń ok. 1912, *Życie zwierząt. T. 5, Ryby, cz. 2; Zwierzęta bezkręgowce* (współautor Emil Wyrobek), Berlin-Wiedeń ok. 1912). Pozostawił po sobie liczne niepublikowane rękopisy, które znajdują się w Muzeum Etnograficznym w Krakowie oraz w archiwach rodziny spadkobierców autora. Jest to między innymi olbrzymi, ponad siedmiotysięczny zbiór tekstów piosenek ludowych, wzbogacony słownikiem wyrazów gwarowych oraz 600-stronicowe studium „O zwyczajach ludowych w Galicji” przeznaczone dla Krakowskiej Akademii Umiejętności, której był członkiem w Komisji Fizjograficznej i Antropologicznej.

Najbardziej spektakularnym dokonaniem Bronisława Gustawicza był współudział w opracowaniu 15-tomowego „Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich” (wydawanego w Warszawie w latach 1880–1895, z uzupełnieniami w latach 1900, 1902) - monumentalnego dzieła i do dziś bardzo ważnego źródła wiadomości geograficznych i historycznych. W ciągu 25 lat oddawania kolejnych tomów opracował aż ponad 7000 większych i mniejszych haseł w tym między innymi orografię i hydroografię Galicji, Śląska i Bukowiny oraz topografię powiatów żywieckiego, nowotarskiego, myślenickiego, hrabstwa spiskiego, liptowskiego i orawskiego.

Bronisław Marian Tadeusz Gustawicz urodził się 18.11.1852 w Krakowie. Uczył się w przyuniwersyteckim Gimnazjum Św. Anny (obecnie I LO im. B. Nowodworskiego), jednej z najstarszych istniejących i nieprzerwanie działających w Polsce szkół średnich. Studiował we Lwowie, wówczas mieście stołecznym Galicji, na wydziale inżynierii Akademii Technicznej. Po jej ukończeniu (z odznaczeniem) rozpoczął studia uzupełniające na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego, zakończone zdaniem egzaminu na nauczyciela szkół realnych (gimnazjalnych) ze specjalizacją z matematyki i geografii. Już jako nauczyciel powrócił do Gimnazjum Św. Anny, gdzie był wychowawcą między innymi Stanisława Wyspiańskiego – na świadectwie dojrzałości wielkiego artysty znajduje się podpis B. Gustawicza (!).

W roku 1904 podjął się jakże trudnej i odpowiedzialnej pracy zorganizowania od podstaw i prowadzenia Wyższej Szkoły Realnej w Żywcu - zadanie to wspaniale wykonał, z czego korzystały dotąd przez ponad wiek pokolenia Żywiecczyny i będą to czynić nadal... . Był dyrektorem od czasu założenia szkoły w roku 1904, gdy lekcje odbywały się w kilku wynajmowanych pomieszczeniach [patrz odcinek 1. cyklu „Historia szkoły – bogata, ciekawa, mało znana...”], doprowadził do oddania do użytku naszego gmachu szkoły w roku 1911; pełnił tę funkcję do roku 1912.

Niestety, Dyrektorowi Gustawiczowi nie było dane odczuć pełnej satysfakcji ze swojego dzieła, gdyż już przed pierwszą maturą w nowej szkole (1911) ze względów zdrowotnych (chorował na astmę) zmuszony był odejść najpierw na urlop zdrowotny, a potem – zgodnie z postanowieniem cesarza Franciszka Józefa - przeniesiony został w stan spoczynku.

Ponadto równocześnie w trakcie pobytu w Żywcu jako miłośnik gór przyczynił się do przeniesienia siedziby Oddziału Babiogórskiego PTTK z Makowa Podhalańskiego do Żywca i pełnił przez rok funkcję prezesa tego oddziału.

Bronisław Gustawicz zmarł 9.10.1916 r. w Krakowie. Został pochowany na Cmentarzu Rakowickim. W hołdzie dla jego zasług przedstawiciele szkoły w czasie głównych uroczystości obchodów Jubileuszu 100 – lecia 24 września 2004 roku złożyli na jego grobie wieniec z szarfą i słowami podziękowania za jego zasługi wobec nas – instytucji i jej budynku.

Szkoła utrzymuje kontakt z członkami rodziny Bronisława Gustawicza. W czasie 100-lecia w roku 2004 gościliśmy prawnuka dyrektora Gustawicza, p. Krzysztofa Wyrobka z Krakowa, który przekazał (depozyt w Muzeum Miejskim w Żywcu) pierwsze tablo maturzystów z roku 1911 [patrz odcinek 10. cyklu „Historia szkoły – bogata, ciekawa, mało znana...”].

W uznaniu dla poszanowania, jakim szkoła otacza własną tradycję, w tym także upamiętnienie w czasie obchodów 100 – lecia postaci dyrektora Bronisława Gustawicza, inny członek rodziny, Jerzy Tadeusz Wyrobek (USA) ofiarował liceum znaczną kwotę, dzięki której unowocześniliśmy naszą bazę dydaktyczną. Pan Wyrobek obecny był w szkole podczas uroczystego otwarcia Szkolnego Obserwatorium „Copernicus” w roku 2007 i do dziś utrzymuje z nami żywe kontakty.

opr. Ewa Kłusak

/Obszerny artykuł biograficzny o B. Gustawiczu – patrz: „Księga Jubileuszowa 100-lecia Szkoły”

oraz Księga Pamiątkowa 1904-1959/.